

נרב הסנוודית - היבט צבאי

השירות בכוחות המזוינים הסעודיים נעשה עד כה בהתנדבות בלבד. בסוף 1979 הוחל בגיוס-חובה, כדי למלא את השורות בקצב מהיר יותר, אך גיוס זה אינו כללי עדיין. הסעודים אינם נוטים לשירות צבאי ויש לזכור, שלפני כמה עשרות שנים נדרש עדיין הצבא הסעודי לאבטח את המדינה כשהוא רכוב על גמלים, או נע ברגל או ברכב ממונע רגיל. טנקים, מטוסים וכלי-שיט חדישים היו זרים לו לגמרי.

ערי-צבא

את תשתית המערך הצבאי פורסת סעודיה בעיקר בשלוש ערי-צבא, הנבנות בסמוך לגבולות "רגישים", ובעיר-צבא אחת שעיקרה תעשייה צבאית: תאבוז, בצפון-מערב סעודיה, ליד גבול ירדן וישראל; חאפר אל-באטין, בצפון-מזרח המדינה, ליד גבול עיראק וכוויית; חמיס מושאייט, בדרום-מערב, ליד גבול תימן; ואל-חארג, ליד ריאד, שהיא עיר תעשייה צבאית.

בתאבוז הוקמה עיר-צבא על שם המלך עבדול עויז. שטח העיר הוא 80 קמ"ר ומרוכזים בה כשני שלישים מהצבא הסעודי. העיר כוללת מחנות של החילות השונים (שדה-תעופה צבאי, בסיס-הדרכה לשריון, מחנות-שריון, מחנות חי"ר וצנחנים, סדנאות ומערך לוגיסטי) וכן מגורים למשפחות הקצינים והחיילים. בעיר-צבא זו מוקמת אקדמיה צבאית על שם המלך עבדול עויז.

בחאפר אל-באטין מוקמת עיר-צבא על שם המלך חאלד. זו תהיה עיר-הצבא הגדולה ביותר בסעודיה. היא תשתרע על פני 400 קמ"ר,

סעודיה היא מדינה רחבת-ידיים. שטחה מגיע לכ-2,250,000 קמ"ר, ואוכלוסייתה דלילה. המספר המדויק של תושביה אינו ידוע, והאומדן לשנת 1980 הוא כשמונה מיליון נפש, (כולל כשני מיליון זרים). כמדינת הנפט המובילה בעולם, סעודיה עשירה מופלגת: התוצר הלאומי הגלמי (תל"ג) שלה נסתכם ב-1978 ב-64.2 מיליארד דולר. מהכנסה לאומית כה גדולה לא היה קשה לסעודיה להקציב לביטחון ב-1979/80 14.2 מיליארד דולר (לעומת 6.8 מיליארד דולר ב-1975).

שליטי סעודיה משוכנעים, שעליהם להקים במזורז מערך צבאי גדול, הן כ"סמל מעמד" והן מסיבות גיאופוליטיות, והם אף חותרים לבניית תשתית צבאית. המגמה: לרכוש בסיסים, ציוד-אחזקה, אלקטרוניקה, לוגיסטיקה, מערך-הדרכה וכיו"ב. כן מכשירה סעודיה סגל סעודי, שימשיך בהתעצמות ללא סיוע זר, בעתיד. סעודיה גם מקימה תעשייה צבאית, הן בשטחה והן בשטחן של מדינות ערב אחרות. מומחים מערביים מצביעים על התהום העמוקה והרחבה שבין השאיפה הסעודית לבין הדלות הקיצונית בכוח-אדם סעודי הדרוש למימוש השאיפה הזאת — אך המגמה היא שקובעת בתכנון הסעודי.

חלק הארי מתקציב הביטחון הסעודי (כ-80 אחוזים) מושקע בתשתית ובהכשרת כוח-אדם. הכוחות המזוינים הסעודיים אינם גדולים, וגידולם איטי ומותאם במידה רבה לקצב ההכשרה של כוח האדם.

* סופר, מתרגם ועורך, חבר המכון ללימודים אסטרטגיים בלונדון, מוסמך האוניברסיטה בהיסטוריה. תחום התמחותו — היסטוריה צבאית.

וכאשר תושלם בנייתה באמצע שנות ה-80, יוצבו בה שלוש חטיבות, טייסת אחת, בסיס קליטה ובית ספר להנדסה צבאית, ויהיו בה בתים ל-6,500 משפחות. הקמת העיר תעלה כ-7 מיליון דולר.

עיר-הצבא השלישית, בחמיס מושאייט, נושאת את שם המלך פייצל. היא סמוכה לגבול תימן.

עיר התעשייה הצבאית תהיה מרשימה ביותר. היא נבנית באל-חארג, ליד ריאד, בתקציב של 10 מיליארד דולר. כאשר תושלם, יחיו ויעבדו בה 100,000 איש. תשלובת התעשייה באל-חארג תכלול בתי-חרושת של התעשייה הצבאית הערבית, שסעודיה היא שותפה בכירה בה, ואשר מפעליה העיקריים נועדו בתחילה להיבנות במצרים, אך מאז נחתם הסכם-המסגרת לשלום בין מצרים לבין ישראל, משכה סעודיה ידה מן התעשייה הצבאית במצרים. במפעלים באל-חארג יורכבו, בתחילה (ואחר-כך ייוצרו) טילי אוויר-אוויר, טילי קרקע-אוויר, מערכות מכ"ם וציוד אלקטרוני מגוון. התשלובת נבנית על-פי הסכמי-רכש עם ארה"ב, צרפת ובריטניה.

עיר-הצבא מאפיינות את מגמת ההתעצמות הסעודית, שעיקרה בניית תשתית לעתיד לבוא. פיזורן במדינה רחבת-ידיים כסעודיה, שלבה מדבר גדול, מהווה מגבלה רצינית. סעודיה נאלצת לפצל את כוחה, אך, בתוך הפיצול הזה קיים גם ריכוז — ריכוז בסיסים בחצי-הדרום אחרים ניחים וידועים לכל. סעודיה מודעת לפגיעותה, מבחינה זו, אך כל עוד לא קיימת רשת-דרכים חובקת את המדינה, וכל עוד אין לצבא הסעודי ניידות לא-יבשתית (במטוסי-חובלה גדולים או במסוקים), אין לסעודיה פתרון לבעיה.

צבא היבשה

ב-1944 הוקם בסעודיה משרד ההגנה, ב-1953 הוא הורחב ונקרא משרד ההגנה והתעופה. שולטים בו נסיכים בכירים מבית סעוד. ענייני הביטחון מנוהלים בצוותא על ידי מועצת השרים, משרד ההגנה והתעופה ומשרד הפנים. הסמכות הצבאית העליונה נתונה בידי המלך. למעשה, יש בסעודיה שני צבאות: הצבא הסדיר והמשמר הלאומי. צבא-היבשה הסעודי מונה 35,000 קצינים וחיילים. אין בו כוחות-מילואים. הוא מאורגן בחטיבה משורינית, חטיבה ממוכנת, ארבע חטיבות חי"ר, חטיבת צנחנים, גדוד משמר לאומי, שלושה גדודי ארטילריה, שש סוללות תותחים נ"מ ועשר סוללות טילים נ"מ "הוק". חימושו חדיש ורב עצמה מכדי לשמש אך ורק לדיכוי הפגנות. יש לו נשק נ"ט, לדוגמה, המיועד מן הסתם לשימוש נגד יחידות צבא מתמרדות. אך בשעת המבחן הנוקב של השתלטות קנאים על מסגד הכעבה במכה, נכשל המשמר הלאומי והיה

לעומת גידול בן 60% בלבד בצבא-היבשה הסעודי. 8,000 קצינים וחיללים משרתים בחיל-האוויר הסעודי, המחזיק 178 מטוסי קרב ומפציצים. לחיל-האוויר הסעודי אקדמיה בריאד. מדי שנה לומדים בה 60 חניכים, רובם סעודים ומיעוטם ממדינות-ערב אחרות, כמו סודאן, קטאר, בחריין, צפון-תימן. חניכים סעודיים משתלמים בארה"ב. רוב המדריכים באקדמיה של חיל-האוויר הסעודי הם בריטים ואמריקנים. הדוקטרינה היא בריטית ואמריקנית ושפת-הלימוד העיקרית באקדמיה היא אנגלית.

תאבוב נועד להגן על אזור מכה-מדינה-ג'דה (או לשמש בסיס זינוק לתקיפה נגד ישראל). לשדה תעופה זה מסלולי אספלט ארוכים. מוצבת בו טייסת של F-5-E והסעודים הברזיו כי יציבו שם גם מטוסי F-15. דאהראן נועד להגן על שדות הנפט העיקריים של סעודיה, וביחד עם חמיס מושאיט — זה בסיס להגנה האווירית של סעודיה (עד לעת האחרונה, בעיקר במטוסי "לייטנינג"). חמיס מושאיט נועד להגן על דרום סעודיה, וביחד עם דאהראן הוא משרת את ההגנה האווירית של המדינה. בטאיף מוצבת טייסת של F-5-E. ג'דה משמש בסיס למטוסי-תובלה אמריקניים C-130.

מגמותיה של סעודיה לעתיד הן: להכפיל במהירות את חיל-האוויר שלה, ולהגיע ל-14 טייסות, מהן שש של מטוסים חדישים ביותר. הסעודים מתכננים הקמתו של גדוד מסוקי-תקיפה ושני גדודים של חי"ר מוטס-במסוקים. לשם כך חתמה סעודיה עם ארה"ב הסכם-רכש להספקת 440 מסוקים להובלת גייסות. הסכמים אחרים נחתמו עם יפן, איטליה ובריטניה. במקביל לרכישת כלי-טיס, רוכשת סעודיה תשתית לחיל-האוויר שלה. התקציב הנוכחי מוקדש במידה רבה לאימונים, לבנייה, לתחזוקה ולהנדסה. הסעודים בונים בסיס לאימון צוותי-קרקע, בסיס לאימון בפירוק ובהרכבה של מנועי-מטוסים, מתקן חדלוק ועוד, כל אלה לצרכי F-5-E. עכשיו רוכשים הסעודים ציוד אלקטרוני ואחר כדי לקלוט את ה-F-15. התכנית הסעודית כוללת רכישה של מטוס ימי, לשיפור הסיוור הימי וללחימה בצוללות. בהגנה על שדות-התעופה נהנה חיל-האוויר הסעודי משיתוף פעולה עם כוחות היבשה — בתוחמים נ"מ ובטילי קרקע-אוויר, וכן במכ"ם.

הכנסתם לשירות של מטוסי F-15 תדחוק בהדרגה את רגלי ה"לייטנינג" המיושן, אך מטוס בריטי ותיק זה ימשך לשרת את חיל-האוויר הסעודי עד 1985, בקירוב, במיוחד במשימות משניות: סיוע לכוחות-קרקע, סיוור, צילום ואימונים.

ניתן להעריך כי חיל-האוויר הסעודי שצריך להגן על מדינה רחבת-ידיים ער-מאוד, אינו

הנסיך פהר אל-סעוד בבסיס האווירי הסעודי דאהראן. ברקע מטוסי F-5E מתוצרת ארה"ב. הבסיס נועד להגן על שדות הנפט העיקריים של סעודיה.

חטיבות חי"ר לממוכנות, לפי הדגם האמריקני. במסגרת המגמה לשפר את המערך הקיים במקום להגדילו בלי תשתית מספקת והדרכה נאותה, משכללת סעודיה את חטיבותיה הקיימות: עוברת מחי"ר לממוכנת ומציידת את חטיבותיה בטנקים בינוניים (את הטנקים הקלים היא מוציאה בהדרגה מן השירות), בתוחמים נ"מ מתנייעים, שינועו עם הכוחות ויגנו עליהם באשר הם שם, בטנקי-גישור, בציוד הנדסי כבד וכיו"ב.

בראשית 1981 נמסר על כוונותיה של סעודיה לרכוש טנקי "ליאופרד 2" מגרמניה המערבית, הן מתוך מגמת התעצמות ומודר-ניזיה והן ברוח המגמה הכללית של גיוון מקורות האספקה.

אפילו יוגדל הצבא הסעודי בשנים הקרובות, הוא יהיה קטן יחסית לשטח המדינה ולעצמתם של אויביו בכוח. הצבא הסעודי פרוס סמוך לגבולות. סביר שיוכל להסב אבדות משמעותיות לכוח פולש או תוקף, אך לא יוכל להביסו. יהיה קשה מאוד לתגבר גורה אחת על-ידי כוחות מן הגזרה האחרת הנמצאת בקצה האחר של המדינה. סעודיה תוכל לשגר חיל-משלוח מוגבל בלבד לזירות שמחוץ למדינה. כל הקצאת כוחות אל מחוץ לממלכה עלולה להחליש את מערך ההגנה של הממלכה עצמה. המדבר — והמרחק היחסי בין מוקדי הכוח של אויבים פוטנציאליים לבין מרכזי הכוח והעצבים של סעודיה תורמים להגנתה של סעודיה. אבל בכל הנוגע לתקיפה מהאוויר, פגיעותה רבה מאוד.

חיל-האוויר

חיל-האוויר הסעודי יצא נשכר יותר מכל הכוחות האחרים מתכנית המודרניזציה וההת-עצמות של סעודיה. ב-1978 עמדו לרשותו מטוסים רבים פי שישה מאשר ב-1968 —

צריך להזעיק את הצבא. ניתן לומר שיחסים של סימביוזה (שיתוף פעולה בין גורמים כמעט מתנגדים זה לזה) שוררים בין המשמר הלאומי לבין הצבאות בסעודיה.

לצבא הסעודי כ-350 טנקים (AMX-30 מצרפת, M-60 מארצות-הברית), כ-350 נגמ"שים (AMX-10-F מצרפת, M-113 מארצות-הברית) וכמה מאות שריוניות (AMX-60 ו-AML-90 מצרפת, "פוקס", "פרט", "פנהרד-קומנדו", "סטגהאונד" ו"גרייהאונד" מבריטניה ו"מדרד" מגרמניה המערבית). לסעודיה 330 תוחמים (הוביצר נגד מ"מ M-102 מארה"ב, הוביצר מתנייע 105 מ"מ ו-155 מ"מ מארה"ב, תול"רים 75 מ"מ). כמו כן יש לסעודיה כ-400 טילים נגד-טנקים ("טאו" ו"לאו" מארה"ב, SS-11 מצרפת, ויגני-לאנט" מבריטניה, וכמה אלפי "דראגון" שהוזמנו מארה"ב). נגד מטוסים יש לסעודים גם תוחמים מתנייעים M-42 בקוטר 40 מ"מ, AMX-30 עם צמד תוחמים בקוטר 30 מ"מ (מצרפת), "אורליקן" 35 מ"מ מתנייעים משווייץ, "וולקן" על M-113 מארה"ב. מערך הטילים קרקע-אוויר של סעודיה כולל משגרים מתנייעים "שאהין" (פיתוח של "קרטאל" הצרפתי), מתנייעים "ראפיר" מבריטניה, "הוק" משופר מארה"ב, וטילי כתף "רד-איי" מארה"ב.

עד לשלהי שנות ה-70 סיפקו צרפת ובריטניה את רוב הציוד לכוחות-היבשה הסעודיים, בעוד ארה"ב מתרכזת בבניית תשתית ובהדרכה. כדי לגוון את קשריה ולפצל את תלותה, חתמה סעודיה הסכמים עם יפן, גרמניה המערבית ועוד. הסעודים מסבים שתי

אנשי המשמר הלאומי הסעודי בלבוש מסורתי.

אילת וביס-סוף, במיוחד החל מאמצע שנות ה-80.

המשמר הלאומי

המשמר הלאומי הוא הכוח השני בעצמתו בסעודיה. מנקודת-הראות של המשטר המלוכני הסעודי, זהו הכוח העיקרי. ייעודו: ביטחון פנים, אבטחת מתקנים חיוניים, ובשעת הצורך — סיוע לצבא. הוא כפוף ישירות למלך. אנשיו מגויסים בעיקר מקרב שבטי הכדואים, החיים בסמוך למתקני המשמר הלאומי. למשמר הלאומי מתקנים ליד רוב הערים, העיירות והיישובים החשובים, ומספר נקודות ליד הגבול. הוא מתגובר על-ידי מספר לא ידוע של לוחמים לא סדירים, היושבים ביישובים קטנים. אלה מקבלים משכורת ממשלתית וחייבים להתכנס אחת לחודש. בדרך זו יכול המשמר הלאומי לטפל בכעיות-פנים בכל רחבי המדינה. במקביל לפקחת עין על האוכלוסייה, הסעודית והזרה כאחת, משמש המשמר הלאומי משקל-נגד לצבא הסדיר ופוקח שבע עיניים על חילותיו וזרועותיו.

עד לעת האחרונה היה המשמר הלאומי חמוש בנשק קל ובינוני בלבד, שהתאים למשימות של ביטחון פנים ואף ללוחמה נגד גרילה. הרכב הבסיסי של המשמר היה השריונית. להגנה נגד מטוסים צויד בתותחים נ"מ. נשק נגד-טנקים לא היה לו. אחרי רצח המלך פייצל ב-1975 הוחל בתהליך מזורז של מודרניזציה והתעצמות בכוח זה, שלדעת רבים אבטח את המעבר השקט של השלטון לידי המלך חאלד. לפי התכנית, נועדו שלושה עד ארבעה גדודים מהשומר הלאומי לעבור הסבה ולהיות ממוכנים — עם שריוניות חדישות, מכוניות-סיוור מתקדמות, תותחי הוביטר 105 מ"מ, מרגמות מתנייעות ב-81 מ"מ וטילים נ"ט "טאו". הושם דגש בהעמקת האימונים

ספינות-משמר מהירות, קטנות או בינוניות, בעלות טווח מבצעי קצר עד בינוני. הספינה הסעודית הגדולה ביותר, לפי שעה, היא בת כאלף טונות.

בחיל-הים הסעודי משרתים 4,500 קצינים וחיליים. לרשותם עומדים כלי-שיט שרובם מתוצרת ארה"ב, אך יש בהם גם מגרמניה המערבית, מבריטניה ומצרפת. ב-1979 דובר על מגעים עם צרפת בדבר רכישת צוללות.

לחיל-הים הסעודי שלוש ספינות "יגור-אר", סירת אחת בת אלף טונות, כ-120 ספינות-משמר קטנות, רבות מהן עדיין בבנייה, שמונה רחפות של משמר-החופים וארבע שולות-מוקשים קטנות. בהזמנה — תשע קורבטות, ארבע ספינות מהירות עם טילי ים-ים "הארפון" ועוד.

בפברואר 1981 נמסר כי ארה"ב תספק לסעודיה שירותי בנייה ותחזוקה בסך 816 מיליון דולר במסגרת התכנית לפיתוח חיל הים הסעודי. הדברים אמורים במחנות מגורים ואימונים בג'דה ובג'וביל.

מאז מלחמת יום הכיפורים ניכרות בחיל-הים הסעודי מגמות התעצמות. אולם עם זאת ניתן להעריך כי לפי שעה יכולתו של חיל-הים הסעודי היא מוגבלת מאוד, ותגדל עם קליטת הסטי"לים, אך גם אז תהיה יכולת זו כשל משמר-חופים גדול, לא של חיליים במובן המקובל של המונח. משמר-החופים הסעודי קטן מאוד. מחזקים אותו בספינות מהירות, ואפשר שיקבל גם כלי-טיס. הוא עשוי לסייע לחיל-הים בכיצוע משימותיו. אבל שני הכוחות גם יחד אינם כוח ימי משמעותי. עם זאת, עלול הכוח הימי הסעודי, בעל החימוש החדש והמתוחכם, לאיים על השיט הישראלי במפרץ

מסוגל לכך לפי שעה. כאשר ניאוחה ארה"ב לספק מטוסי F-15 לסעודיה, טענו האמריקנים שהוטלו סייגים על הצבחה של מטוסים אלה, לבל יהיו סמוכים מדי לישראל. הסעודים טוענים, כי למעשה לא הגבילה אותם ארה"ב. האמריקנים ציידו את המטוסים מדגם F-15, שטופקו לסעודיה, בציוד ליירוט בלבד. עכשיו דורשים הסעודים מכלי-דלק נוספים, להארכת הטווח המבצעי של ה-F-15 שלהם, וכן טילים משוכללים יותר. מומחי מטוסים מסבירים, שקל לרכוש מתקנים לנשיאת פצצות וקל להרכיבם על ה-F-15, כדי להסב מטוס זה למפציץ ומטוס תקיפה. טילי "מיווריק" עשויים להפוך מטוס זה לכוח מאיים על מטרות קרקע ועל כלי שיט. באמצעות חדלוק באוויר (ולסעודיה יש מכליות מתאימות לכך, העשויות לתדלק שני מטוסים בעת ובעונה אחת) יוכלו מטוסים סעודיים להגיע כמעט מכל בסיס בסעודיה אל כל מטרם בישראל.

בראשית שנת 1981 נודע על התעניינותה של סעודיה במטוס הסילון המערב-אירופאי "טורנאדו" ועל נכונותה של ארה"ב לספק לסעודיה כחצי תריסר מטוסי מ"ם והתראה מוקדמת מדגם "אוואקס" המשוכלל.

מערך התובלה האווירי הסעודי מתפתח במהירות וצובר ניסיון. מטוסי-התובלה הסעודיים מייבאים ציוד וחלפים מאירופה, ומתאמנים בהצנחת לוחמים ובהנחתם. ישראל, שחלקה הדרומי נמצא במרחק של עשר דקות טיסה מתאבוב, חייבת לפקוח עין ולעקוב אחר התעצמותו של חיל-האווירי הסעודי, הגם שהיום עודנו נמצא בתחילת דרכו ככוח אווירי יעיל ומתוחכם.

הרכש האווירי, שהסעיר ביותר את הרורחות קשור למטוסי הביון מדגם "אוואקס" הסעודיים דורשים שצוותים שלהם יטושו עם הצוותים האמריקניים עד שיהיו הסעודים מסוגלים להפעיל מטוסים אלה בכוחות עצמם. ישראל הביעה התנגדות נמרצת לעסקה זו. מומחים אמריקניים ואחרים במערב אינם מאמינים שהסעודים יוכלו להפעיל לבדם את מטוסי ה"אוואקס" בשנים הקרובות.

חיל-הים

לסעודיה חופים ארוכים, מול יריבים ואויבים בכוח: במפרץ הפרסי — עיראק ואיראן; בים-סוף — דרום-תימן ואתיופיה, וכן ישראל. סעודיה מעוניינת בשיט חופשי ובטוח במפרץ הפרסי ובמצרי הורמוז שהם המוצא העיקרי לנפט הסעודי, במצר באב אל-מנדב, בים-סוף ובתעלת סואץ שהם המוצא המשני לנפט ונתיב-סחר כללי. לשם כך מקימה סעודיה חיליים ומשמר-חופים. חיל-הים הסעודי עצמו נושא אופי של משמר-חופים. עיקר כלי-השיט שלו, אלה שבידו היום ואלה שייקלטו עד לאמצע שנות ה-80 — הן

ובכניית תשתית משופרת בהדרגה, במנהל ובלוגיסטיקה. אבל יכולתו של המשמר הלאומי מוגבלת, לפי שעה, כפי שהוכיחה כאמור לעיל תקרית ההשתלטות של קנאים על מסגד הכעבה במכה.

ניתן להבחין כי המשטר הסעודי מודאג מן המצב הפנימי בארצו: ריבוי זרים, צמיחה מהירה של מעמד בינוני ואינטלקטואלי, והתעצמות מזורות של הצבא הסדיר, שעלול להיות גורם בהפיכה מבית. המשמר הלאומי תוגבר כדי לוודא את יציבות המשטר. העובדה שצויד לאחרונה בטילי "טאו" רבים, שאינם נשק נגד-גרילה, מרמזת על משימתו של המשמר הלאומי, לאבטח את המשטר גם מפני הצבא הסעודי עצמו.

ניתן להעריך כי למשמר הלאומי הסעודי אין משמעות ישירה לגבי שכנותיה של סעודיה. לכוח זה נועדת משמעות עקיפה, שכן ככל שיהיה חזק ויעיל יותר, כך יאפשר למשטר הסעודי להפריש חלק גדול יותר מהצבא הסדיר כחיל-משלוח במסגרת מאמץ ערבי כולל בחזית המזרחית של ישראל (או לנוכח אויב אחר).

סיוע-חוץ

מאז ומתמיד נשענו הכוחות המזוינים הסעודיים על יועצים צבאיים זרים. היום משרתים בסעודיה כשני יועצים זרים על כל סעודי לובש-מדים. תלותה של סעודיה בזרים אלה מהווה נקודת תורפה רצינית. על-כן משתדלת סעודיה להכשיר סגל סעודי, שיוכל למלא בעתיד את מקום הזרים. אין זה סביר, שסעודיה תוכל להיגמל מהיועצים הזרים בשנות ה-80, או שכוחותיה המזוינים יוכלו להפעיל מערכות-נשק חדישות ומתוחכמות באורח עצמאי לגמרי, בעשור זה.

סעודיה אינה מייצרת עדיין כלי-נשק, ואת הנשק שלה היא רוכשת ממגוון של מקורות: ארה"ב, צרפת, גרמניה המערבית, שווייץ, יפן, איטליה ועוד. היא משקיעה הון עתק במערך הצבאי שלה, אך המחסור בכוח-אדם סעודי מתאים למעט את ההתעצמות. מחסור זה לא יאפשר לסעודיה להפוך לכוח צבאי משמעותי בעשור הנוכחי.

ההכשרה הטכנית במערך הצבאי הסעודי מוכרחה להתחיל מאפס. בעל-מקצוע טכני אינו נקלט יפה בחברה הסעודית השמרנית, לכן אין תמריץ רב לשרת בחילות טכניים-מקצועיים. המעמד הבינוני הסעודי סולד מעבודה גופנית, שהיא חלק בלתי-נפרד מהשירות בצבא.

ככלל, אין הסעודים נוטים לשרת בצבא. כדי לעודד התנדבות לצבא הסעודי, הוכפל שכרו של לובש-המדים בסעודיה ב-1977. התוצאה לא הייתה מרשימה, לכן הוחל בניסוח חובה, שהשלכותיו היו קשות.

מספרם הגדול של הזרים בסעודיה מעורר את דאגת השלטונות והם עושים מאמץ לפזרם, למנוע ריכוז כוח רב מדי בידי קבוצה כלשהי, ולהפקיד את המשמר הלאומי ככלב-שמירה עליהם. פותחה גם שיטה מסובכת של פיקוח הדדי בין הקבוצות השונות של הזרים.

נוכחותם של זרים רבים אלה בסעודיה, ותלותה בהם, מהווה נקודת-תורפה רצינית ביותר.

המשמעות לגבי ישראל

סעודיה רוכשת לא רק ציוד צבאי, אלא גם תשתית נרחבת, הכוללת מערכות אימון והדרכה, לוגיסטיקה ותעשייה צבאית. המגמה היא להיגמל מהצורך בסיוע זר ולעמוד במבחן של אמברגו על חלפים. אמברגו כזה לא הוטל אמנם עד כה על מדינה ערבית כלשהי, אך כבר הוטל על מדינות "סרוח" בעיני המערב ונלחמו בשכנותיהן. להבדיל מלוב, שצברה אמצעי-לחימה אשר צבאה אינו יכול לקלוט אותם וסופם שתיישנו במחסנים, מעוניינת סעודיה לרכוש יכולת צבאית בסיסית, לטווח ארוך.

חלק חשוב מהרכש הסעודי עלול לאיים על ישראל, במיוחד באוויר ובים. אמנם, לסעודיה אין גבול משותף עם ישראל, אך מאז מלחמת העצמאות לא חדלו הסעודים להעמיד כוחות משלהם לרשות הלחימה נגד ישראל. במלחמת העצמאות השתתף גדוד סעודי במאמץ הצבאי המצרי בארץ-ישראל. במלחמת ששת הימים הציבה סעודיה חטיבה בירדן, כדי לאבטח את שטחה ולאפשר לחלק גדול יותר מהצבא הירדני להילחם בצה"ל. במלחמת יום הכי-פורים נשלחה חטיבה סעודית לסוריה. כוח זה מנה כ-3,000 איש ולו כ-40 טנקים ועשרות קני-ארטילריה. שמונה מסוקים סעודיים, עם טייסים סעודיים, נשלחו למצרים, לביצוע משימות לוגיסטיות. בנובמבר 1975 השתתפו 15 מטוסי F-5-E סעודיים בתמרון משותף עם חילות-האוויר של סוריה וירדן. תמרון זה נמשך מספר ימים, ונערך לא-הרחק מרמת-הגולן.

הסעודים עצמם אינם מסתירים את כוונת-יהם, במקרה של מלחמה חדשה בין מדינות ערב לבין ישראל. המלך חאלד אמר לכתב "ניו-יורק טיימס": "בחיווק צבאנו אין לנו כוונות נגד איש, למעט מי שלקח בכוח את אדמותינו ואת אתרינו הקדושים בירושלים, ואנו יודעים מי הם... כוחה של סעודיה הוא כוחו של כל העולם הערבי והמוסלמי." הנסיך פאהד הצהיר: "ממלכת סעודיה היא חלק מהעולם הערבי" ועוזרו הבכירים הבהירו, שבמקרה של מלחמה נגד ישראל ישתתפו בה כוחות סעודיים. שרי-ההגנה הסעודי, סולטאן, אמר לכתב "כריסצ'ן סאינס מוניטור": "כל נשקנו עומד לרשות האומה הערבית, ויופעל

במערכה נגד האויב המשותף." שרי-החוק הסעודי אמר לכתב "ניו-יורק טיימס": "במלחמה בה יהיו מעורבים האינטרסים של מדינות-ערב האחרות, וישפך דם, לא יהיה דבר שייחשב יקר מדי בעינינו בהפעלת משאבינו לפגיעה באויבינו."

אמנם, יש להבחין בין רטוריקה לבין יכולת, אך יכולתה של סעודיה תלך ותגדל במרוצת שנות ה-80, וקרבתה לדרום ישראל ולנתיבי-ים חיוניים לישראל, חייבת להדליק נורה אדומה בישראל.

סעודיה תוכל להשתלב במערך ערבי נגד ישראל, במספר דרכים:

על-ידי ביצוע מהלכים התקפיים עצמאיים — משטחה כנגד יעדים בישראל, במיוחד במרחב אילת. כוחות סעודיים יוכלו לנסות ולחקוף מטרות ישראליות מהאוויר — מבסיסים כמו תאבוכ, טוראף וגוראייט, שמסלוליהם ארוכים ועשויים אספלט. כוחות סעודיים יוכלו לנסות ולצנח או לנחות בשטח ישראל, או לחקוף מטרות ישראליות מהים, או לחקוף שיט ישראלי במפרץ אילת, ביס-סוף ובמצר באב אל-מנדב.

סעודיה תוכל לסרוק את שמי ישראל ולנסות לשבש מערכות מכ"ם ישראליות באמצעות מטוסי "אוואקס".

סעודיה תוכל להעמיד בסיס-זינוק בשטחה, לרשות כוחות ערביים אחרים, שיפעלו נגד ישראל.

סעודיה תוכל לשגר חיל-משלוח לחזית המזרחית, במיוחד לירדן — אך גם לסוריה. חיל-המשלוח הסעודי יוכל לעבור ביבשה, או באוויר.

סעודיה תוכל לשלוח אמצעי-לחימה, מעוד-פיה, למדינות-ערב שילחמו בישראל, בתנאי שהמקבלים יכירו אמצעי-לחימה אלה ויוכלו להפעילם.

הכוח שתוכל סעודיה להפריש מצבאה לרשות המערך הערבי נגד ישראל עשוי להיות בן חטיבה משורינית אחת עד שתי חטיבות משוריניות, כ-50 מטוסי-קרב-תקיפה, כ-25 מסוקים, כ-15 מטוסי-תובלה ושלוש סוללות טילי "הוק" משופר.

אמנם, לצבא הסעודי ניסיון מבצעי מועט, ויש לו בעיות של כמות כוח האדם ושל איכותו, אבל לכשייקלטו בו מערכות-הנשק החדישות שרוכשת סעודיה וכאשר על התשתית שמקימה סעודיה יתוספו הכמויות הגדולות של אמצעי לחימה חדשים שסעודיה החלה מתעניינת ברכישתם בראשית שנות ה-80 יגדל האיום הטמון בו כלפי ישראל. בשנות ה-80 לא תוכל עוד ישראל שלא לראות את הצבא הסעודי כאויב אפשרי, ויהיה עליה לכלול אותו בהערכות המצב שלה, בין האויבים בעין.